

درس ۶

پرسش و تمرین

۱. اسم های ذیل در حالت رفعی دارای چه علامت اعرابی می باشند؟

- جمع مکسر: ضمه
- جمع مذكر سالم: واو
- جمع مؤنث سالم: ضمه
- اسماء سته: واو
- مثنی: الف

۲. اسماء سته را با ترجمه آنها بنویسید.

- اب: پدر
- اخ: برادر
- حم: بستگان شوهر
- خم: دهان
- هن: هر چیز که ذکر آن قبیح است.
- ذو: صاحب

۳. علامت رفع را در اسم های ذیل تمرین کنید.

- كُنْتُ: _____
- الْقُلُوبُ: _____ (جمع مکسر)
- الْمُسْلِمَاتُ: _____
- أَبُوهُمْ: و _____
- آدَمُ: _____
- السَّاجِدُونَ: و _____
- الْخَبِيثَاتُ: _____
- رُحَمَاءُ: _____ (جمع مکسر (اسم ممدود)
- الذَّاكِرُونَ: و _____
- آيَاتُ: _____
- أَخُوهُ: و _____
- ذُو مَالٍ: و _____
- صَابِرُونَ: و _____

- الْمُشْرِكِينَ: ا
- الْمُشْرَكَاتُ: ء
- الْمُشْرِكُونَ: و

۴. فاعل را با ذکر یک مثال تعریف کنید.

- اسم مرفوعی که بعد از فعل معلوم می آید و فعل به آن نسبت داده می شود. جاءَ سعيِدٌ
- ۵. در چند مورد فاعل به صورت ضمیر مستتر می آید؟
- ماضی: ۱-۴، امر و مضارع: ۱۰، ۴، ۷، ۱۳، ۱۴

۶. در افعال قرآنی ذیل فاعل را مشخص کنید و مانند نمونه توضیح دهید.

- نَصَرْتُ: (ت: فاعل، ضمیر بارز و محلاً مرفوع)
- قَالَ الْإِنْسَانُ: (الإنسان: فاعل، اسم ظاهر و مرفوع با ضمه)
- آمَنُوا: واو
- عَلِمْتُمْ: تم
- حَرَّمُوا: واو
- دَمَرْنَا: نا
- فَاقْتُلُوا: واو
- لَا تَبْرَجْنَ: ن
- أَكْتَبُ: انت
- قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ: المومنون
- يَنْظُرُ الْمَرْءُ: المرء
- مَنْ اللَّهُ: الله
- يَا كَلَانَ: الف
- أَحْسِنُوا: واو
- أَحْسِنُوا: واو
- لَا أَعْبُدُ: انت
- قُلْ: انت
- أَعُوذُ: انا
- قُولَا: الف
- كَذَبْتَ تَمُودُ: تمود
- تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ: الملائكة

۷. در آیات و روایات ذیل، فاعل را با ذکر علامت اعراب تعیین کنید.

(۱) قرآن کریم: وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ.

- قُلْ: فاعل «انت» مستتر و محلاً مرفوع
- الْحَقُّ: فاعل، مرفوع با ضمه
- الْبَاطِلُ: فاعل، مرفوع با ضمه

(۲) قرآن کریم: إِفْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ.

- السَّاعَةُ: فاعل، مرفوع با ضمه
- الْقَمَرُ: فاعل، مرفوع با ضمه

(۳) قرآن کریم: قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا.

- الْأَعْرَابُ: فاعل، مرفوع با ضمه

• آمَنَّا: فاعل «نا»

• قُلْ: فاعل «انت» مستتر

• تُؤْمِنُوا: فاعل «واو»

• قُولُوا: فاعل «واو» ، بارز

• أَسْلَمْنَا: فاعل «نا» ، ضمیر بارز و محلاً مرفوع

(۴) امام علی علیه السلام: إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ.

• الْعَقْلُ: فاعل - مرفوع با ضمه

• الْكَلَامُ: فاعل - مرفوع با ضمه

(۵) امام علی علیہ السلام: أَخْلِصْ تَنَلْ، أُطْلِبْ تَجِدْ.

• أَخْلِصْ: فاعل «انت» مستتر

• تَنَلْ: فاعل «انت» مستتر

• أُطْلِبْ: «انت» مستتر

• تَجِدْ: «انت» مستتر

(۶) امام علی علیہ السلام: أَلْمَنَافِقُ يَنْهَى وَلَا يَنْتَهَى.

• يَنْهَى: فاعل «هو» مستتر

• يَنْتَهَى: فاعل «هو» مستتر

(۷) امام علی علیہ السلام: أَلدُّنْيَا تَعُزُّ وَ تَضُرُّ وَ تَمُرُّ.

• تَعُزُّ: فاعل «هی» مستتر

• تَضُرُّ: فاعل «هی» مستتر

• تَمُرُّ: فاعل «هی» مستتر

(۸) رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم: طُوبَى لِمَنْ طَابَ كَسْبُهُ، وَصَلَحَتْ سَرِيرَتُهُ، وَحَسُنَتْ عَلاَنِیَّتُهُ، وَ أَسْتَقَامَتْ خَلِیقَتُهُ.

• كَسْبُهُ: فاعل (اسم ظاہر)، مرفوع با ضمه

• سَرِيرَتُهُ: فاعل، مرفوع با ضمه

• عَلاَنِیَّتُهُ: فاعل، مرفوع با ضمه

• خَلِیقَتُهُ: فاعل، مرفوع با ضمه